גמ' ת"ר אע"פ שאמרו המשמש מטתו לאור הנר הרי זה מגונה בש"א צריכה שני עדים על כל תשמיש או תשמש לאור הנר ובה"א דיה בשני עדים כל הלילה תניא אמרו להם ב"ש לב"ה לדבריכם ליחוש שמא תראה טיפת דם כחרדל בביאה ראשונה ותתפנה שכבת זרע בביאה שניה א"ל ב"ה אף לדבריכם ליחוש עד שהרוק בתוך הפה שמא נימוק והולך לו אמרו להם לפי שאינו דומה נימוק פעם אחת לנימוק שתי פעמים תניא א"ר יהושע רואה אני את דברי ב"ש אמרו לו תלמידיו רבי כמה הארכת עלינו אמר להם מוטב שאאריך עליכם בעוה"ז כדי שיאריכו ימיכם לעוה"ב אמר ר' זירא מדברי כולם נלמד בעל נפש לא יבעול וישנה רבא אמר *בועל ושונה כי תניא ההיא לטהרות תניא נמי הכי *בר"א לטהרות אבל לבעלה מותרת ובר"א שהניחה בחזקת טהרה אבל הניחה בחזקת טמאה לעולם היא בחזקתה עד שתאמר לו טהורה אני א"ר אבא א"ר חייא בר אשי אמר רב בדקה בעד ואבד אסורה לשמש עד שתבדוק מתקיף לה ר' אילא אילו איתא מי לא משמשה ואע"ג דלא ידעה השתא נמי תשמש א"ל רבא זו מוכיחה קיים וזו אין מוכיחה קיים *א"ר יוחנן *אסור לאדם שישמש מטתו ביום (אמר רב המנונא) מאי קרא שנאמר °יאבד יום אולד בו והלילה אמר הורה גבר לילה ניתן להריון ויום לא ניתן להריון ר"ל אמר מהכא °בוזה דרכיו ימות ור"ל האי קרא דר' יוחנן מאי דריש ביה מבעי ליה לכדדרש רבי חנינא בר פפא דדריש ר' חנינא בר פפא א)אותו מלאך הממונה על ההריון לילה שמו ונוטל טפה ומעמידה לפני הקב"ה ואומר לפניו רבש"ע טפה זו מה תהא עליה גבור או חלש חכם או טפש עשיר או עני ואילו רשע או צדיק לא קאמר כדר' חנינא *דא"ר חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר °ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו' ור' יוחנן א"כ נכתוב קרא גבר הורה מאי הורה גבר לילה ניתן להריון ויום לא ניתן להריון ור' יוחנן האי קרא דר"ל מאי דריש ביה מבעי לי' לכדכתיב בספר בן סירא שלשה שנאתי וארבעה לא אהבתי שר הנרגל בבית המשתאות ואמרי לה שר הנרגן (ואמרי לה שר הנרגז) והמושיב שבת במרומי קרת והאוחז באמה ומשתין מים *והנכנס לבית חבירו פתאום אמר רבי יוחנן ואפילו לביתו אמר רבי שמעון בן יוחאי ארבעה דברים הקב"ה שונאן ואני איני אוהבן הנכנס לביתו פתאום ואצ"ל לבית חבירו *והאוחז באמה ומשתין מים

ומשתין

[לקמן יז.]

איוב ג

משלי יט

דברים י

גמ' מגונה. טעמא מפרש לקמן (יז.): שמא תראה. בביאה ראשונה ויעמידוהו כותלי בית הרחם וכיון דלא מצריכתו בדיקה בין תשמיש לתשמיש כי הדר משמש תתפנה שכבת זרע בביאה שניה וכי בדקה לאחר תשמיש אחרון לא מינכר למחר והאי נמי לדידן (א)משמשת לאחר קינוח ואע"ג דלא ידעינן עד למחר מיהו בעינן מוכיחה קיים דאי לאו הכי מה הועילו חכמים בתקנתם: עד שהרוק בתוך הפה כו'. רוק דם. פה אותו מקום. כלומר אפילו כשהיתה בודקת לאחר תשמיש שמא ראתה טפה כחרדל וחפתה שכבת זרע באותה ביאה עצמה: הארכת. החמרת: בעל נפש. חסיד: לא יבעול וישנה. בלא בדיקה בינתים דאפילו ב"ה מצרכי בדיקה לסוף תשמיש אלמא חיישינן לשמא ראתה דם מחמת תשמיש אלמא מי שהוא ירא ופורש מספק איסור לא יבעול וישנה: בד"א. דבעיא בדיקה: בדקה בעד. בגילה לפני תשמיש: ואע"ג דלא ידעה. דהא לב"ה עד למחר לא בדקה ואפי' לב"ש נמי אם יש לה ב' עדים לכל תשמיש משמשת בלא נר אף ע"ג דלא ידעה אי איכא דם בעדים של תשמיש ראשון: זו מוכיחה קיים. הרי העד לפניו ולמחר תראה בו ומהני לה לטהרות דכי אצרכוה רבנן לשמש בעדים משום טהרות הוא וגם אם ימצא דם באותו שלפני תשמיש תביא חטאת כפרתה: וזו. שאבד עדה אין מוכיחה קיים ואי אמרת תשמש מה תקנת חכמים יש כאן דהרי היא כמו שלא בדקה: בוזה דרכיו. תשמיש כמו (משלי ל) דרך גבר בעלמה. והמשמש ביום בא לידי בזיון שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו*): הכל בידי שמים. כל מדותיו וקורותיו של אדם באין לו בגזרת מלך חוץ מזו: כי אם ליראה. דבר זה לבדו הוא שואל ממך לפי שהכל בידו חוץ מזה בידך: מאי הורה גבר. מדסמך הריון ללילה ש"מ למדרש הכי לילה ניתן להריון ולא יום מדאסמכיה קרא שמעינן לדר' יוחנן ומגופא דקרא שמעינן להא דר' חנינא בר פפא: מיבעי ליה כו'. והיינו בוזה דרכיו שמגנה עצמו שמלעיגין עליו בני המדינה במנהגו: שר. תלמיד חכם: הנרגל. רגיל: נרגן. מרבה דברים: ואמרי לה נרגז. כועס דנראה כנבל ומשתכר: והמושיב שבת. לתלמידים במרומי קרת אמת שנראה מגסי הרוח ועוד שמפסיקין אותן עוברי דרכים: ואפילו לביתו. דלמא עבדי מידי דצניעותא:

*) [לקמן יז.]

מקרקש

ועוד דקאמר מדברי כולן נלמד בעל נפש לא יבעול וישנה פירוש בלא בדיקה בינתים אפילו לבעלה גרידא הא לב"ה אף לטהרות לא צריכה בדיקה ונראה לר"י כפירוש רשב"ם דלב"ש צריכה ב' עדים חדשים אחר תשמיש אחד לו ואחד לה והא דקתני צריכה היינו כלומר שהיא מכינה כדתנן בהתישראל משמשות בב' עדים אחד לו ואחד לה אע"ג דלפני תשמיש אינה צריכה חדש אלא לטעות היינו לפי שאין העד מתלכלך כ"כ אבל לאחר תשמיש שמתלכלך בשכבת זרע צריכים בכל פעם חדש וב"ה אומרים דיה בב' עדים כל הלילה מודים שצריכה בדיקה אחר כל תשמיש אך דלא מצרכי חדש וטעמא משום דלאחר תשמיש איכא רוב לכלוך משכבת זרע ואין ריוח בעד חדש ואפשר דאפילו לטעות לא בעו חדש לאחר תשמיש והשתא אתי שפיר הכל: **לא** יבעול וישנה · פירוש אם לא יבדוק דשמא מחמת חימוד תשמיש ראשון ראתה ודוקא בעל נפש דר' זירא ידע נמי דלבעלה לא בעיא בדיקה ורבא אמר אפי' בעל נפש לא דלמא לבו נוקפו ופורש וא"ת ומאי מייתי תניא נמי הכי דלמא ברייתא לא מיירי בבעל נפש אלא בסתם בני אדם או בביאה ראשונה וי"ל דאבל לבעלה מותרת משמע היתר גמור לכל העולם ואפי' בביאה שניה: **בדקה** ואבד העד · לפירוש רשב"ם ה"פ בדקה לפני תשמיש ואבד העד לפני תשמיש אסורה לשמש עד שתבדוק פעם שניה אבל לאחר תשמיש אפילו לא אבד העד צריכה לעולם בדיקה לפני תשמיש ור"י פריך ממתני' שפיר אע"ג דמתני' לא איירי בעד שלפני תשמיש אלא בעד לאחר תשמיש א"נ מיירי הכא בעד שלאחר תשמיש אם אבד אסורה לשמש עד שתבדוק אפי' אם רוצה לשמש מיד אחר תשמיש ראשון אבל אם לא אבד מותרת כי למה תבדוק ב' פעמים מיד זה אחר זה: **מלאך** הממונה על ההריון · אבל על הלידה אין שום מלאך ממונה כדאמר בריש תענית (דף ב:) ג' מפתחות בידו של הקב"ה של חיה ושל גשמים ושל תחיית המתים והנהו שלש מפתחות לפעמים מוסרין לשליח לפי שעה שהרי אליהו *היה בידו מפתח של גשמים והחייה המת וכן אלישע וכמה לדיקים ואף ברי (*אותה) (איוב לז) שהוא שר מטר אין עושה אלא ברשות הקב"ה: **הכל** בידי שמים חוץ מיראת שמים וכולהו נמרות (כתובות ל.) דאמר הכל בידי שמים חוץ מצינים ופחים הכא איירי בתולדות האדם ובמדותיו והתם מיירי במאורעות כגון חלאים ופורעניות דהכל נגזר עליו ואינו יכול ליזהר כדאמר בחולין (דף ז:) אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזין עליו מלמעלה חוץ מצינים ופחים שיכול לשמור עצמו וא"ת והא חזקיה חזא דהוו ליה בני דלא מעלו (ברכות י.) אלמא דגזר קודם לידה שלא יהיו יראי שמים וי"ל דהראהו מה שעתיד להיות ועוד דהרבה דברים תלוי במזל כדאמר בשלהי שבת (דף קנו.) מאן דאיתיליד בצדק יהא צדקן במצות דאיתיליד בשבת מתקרי קדישא וכן הא דאמרי כלדאי לאמיה דרב נחמן בר יצחק בריך גנבא ליהוי (שם:) *)ועוד דאין זה בידי שמים כי אין הקב"ה רוצה לשנות הטבע המזלות: **שר** ב)הנרגל · פירש בערוך שמתרעמים עליו בבית המשתאות:

*) כך היה גי' רש"ל וגי' רי"מ נ"ל גנבא ליהוי ואין זה בידי שמים כו' וע"ש

נט א מיי' פ"ד מהל' איסורי ביאה הלכה יט סמג לאוין קיא:

ס ב מיי' שם הלכה יז סמג שם טוש"ע י"ד סי' קצו סעיף ג בהגה"ה:

סא ג מיי' פכ"א מהל' איסורי ביאה הל' י סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סימן כה סעיף ה טוש"ע א"ח סימן רמ סעיף יא:

סב ד מיי' פ"ה מהל' תשובה כל הפרק:

שבת פו. כתובות סב:

ברכות לג: מגילה כה:

[פי' סנהדרין דף קיג.]

[נ"ל יטריח עב]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שמא וכו' ולדידן משמשת

[משמשת לקמן לא וכפירושו כן]

[אסור לשמש מטתו ביום שנאמר והלילה אמר הורה גבר ר"ל אמר מהכא בוזה דרכיו ימות כך היה גי' השמוך כעין במס' א' ומשום שכן אלפי דכסמוך דקאמר ור"ל האי קרא דר' יוחנן וכו' ור"י א"כ נכתוב וכו' ור"י האי קרא דר"ל מאי דריש ביה וכו']

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' אותו מלאך הממונה על ההריון · ל"נ פי' דרשה מהכלא"ח דף כד ע"ב ודף נד ע"א:

ב] תוס' ד"ה שר הנרגן וכו' · כצ"ע לפי פי' מהרש"א במ"א:

[מס' ד"א פ"י ושי' פסחים קיב.]

[עי' תוס' לעיל יג: ד"ה לאוחז]

תוספי הרא"ש

שמא תראה טפת דם כחרדל בביאה ראשונה ותחפנו שכבת זרע בביאה שניה. פרש"י וישאר בבית הרחם ויעמידו כותלי בית הרחם הדם בביאה ראשונה ובביאה שניה תחפנו שכבת זרע ולא יראה על העד ול"נ דלא משמע דאיירי שיהא נימוק בתוך הפה אלא בתשובת ב"ה ולאידך פי' שפירשתי שבודקת בכל תשמיש ותשמיש ניחא דה"ש שמא תראה טפת דם כחרדל על העד בביאה ראשונה ותחפנה שכבת זרע על העד בביאה שניה: **מדברי** כולם נלמוד בעל נפש לא יבעול וישנה · ואף לב"ה נמי צריכה בדיקה לאחר תשמיש אחרון אלמא חיישינן שמא תראה מחמת תשמיש וכ"ש לפירושינו דלב"ה נמי צריכה בדיקה על כל תשמיש ותשמיש: **בדקה** בעד ואבד אסורה לשמש עד שתבדוק · לפרש"י ניחא דאיירי בבדיקה דקודם תשמיש · ואם אבד אותו עד לא תשמש עד שתבדוק אבל לפי מה דפרישנא דאיירי בבדיקה דלאחר תשמיש מאי קאמר בדקה בעד ואבד אפי' לא אבד נמי צריכה לבדוק לפני תשמיש ודוחק לפרש אסורה לשמש עד שתבדוק בדיקה אחרת אחר תשמיש וזה מלבד בדיקה שלפני תשמיש אחר א"נ לא קאי אבדיקות דמתניתין אלא בדיקת עד שלפני תשמיש ומשום דבעי לאתויי עלה מתניתין דבודקת בכל תשמיש ותשמיש אע"ג דלא ידעה מייתי לה הכא: **מלאך** הממונה על ההריון · והא דאמרינן בריש תענית ג' מפתחות לא נמסרו ביד שליח של חיה ושל גשמים ושל תחיית המתים י"ל דהקב"ה נותן לאשה הריון ואח"כ מתעסק בה המלאך: **הכל** בידי שמים חוץ מיראת שמים · והא דאמרינן בפ' אלו נערות הכל בידי שמים חוץ מצינים פחים במאורעות הבאים לאדם בכל יום ויום אבל הכא בדברים הנגזרים על האדם להתנהג בהן כל ימי חייו והא דאמרינן בסוף מס' שבת האי מאן דמתיליד בצדק יהיה צ"קן במצות ואמרינן נמי התם דאמרו ליה כלדאי לאימיה דר"נ בריך גנבא להוי אלמא צדיק ורשע תלוי(במצות)במזל י"ל (אפשר)(שאף)שמזלו נוטה באחד מן הדרכים מ"מ בידו הוא להתחזק על יצרו:

מקרקש

מוסף רש"י בד"א. דבעיא בדיקה, לטהרות. כלומר בעסוקה בטהרות, אבל לבעלה. גרידא שאינה עסוקה בטהרות, לא (לעיל יא:). בוזה דרכיו. דבעי לניעותא שלא יסתכלו (שבת פו.). הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. כל הבא על האדם ביד הקב"ה הוא, כגון ארוך קצר, עני עשיר, חכם שוטה, לבן שחור, הכל בידי שמים הוא, אבל צדיק ורשע אינו בא על ידי שמים, את זו מסר בידו של אדם ונתן לפניו שני דרכים והוא יבחר לו יראת שמים (ברכות לג:) אומה מסורה בידי אדם שיהא הוא עצמו מכין לבו לכך, אע"ג שהיכולת בידו להכין לבבו אליו, דכתיב (ירמיה יח) הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל, ואומר (יחזקאל לו) והסירותי את לב האבן מבשרכם (מגילה כה.). והנכנס לבית חבירו פתאום. אלא השמע את קולך להם קודם כניסתך דילמא עבדי מילתא דצניעותא, כדיק"ר (פס"א) ר' יוחנן כי הוה עייל לביתא מנענע, משום שנאמר ונשמע קולו בבואו אל הקודש (רשב"ם פסחים קיב.).